ҮЗЕБЕЗНЕҢ «НӘДИРӘ»

Татарстан галимнәре уйлап тапкан шәмәхә төстәге бөртеккә әнә шундый исем биргәннәр

> 2

МИЛЛИ МОҢНАР

Гаиләнең вазыйфасы баланың теле ачылу белән генә тәмамланмый

> 3

ЯРДӘМЕ ТИСЕН!

Балтач районында газетабыз оештырган чираттагы хәйрия чарасы узды

> 4

ИР КАНАТЫ

«Татнефть» атлар аукционы уздырды

> 4

ВАТАНЫМ ТАТАРСТАН

1918 елның 12 мартыннан бирле чыга | ИҖТИМАГЫЙ-СӘЯСИ ГОМУМТАТАР ГАЗЕТАСЫ | № 145 (28918) | Сишәмбе | 4 октябрь | 2022 ел

Газета 1968 елда Хезмәт Кызыл Байрагы ордены белән бүләкләнде

www.vatantat.ru /vatanimtatarstan /t.me/vatantat

ҮЗЕБЕЗНЕКЕЛӘР ӨЧЕН!

ТАТАРСТАН ХАЛКЫ ХӘРБИЛӘРНЕ ЯРДӘМСЕЗ КАЛДЫРМЫЙ

Кем – җылы сүз, кем – җылы оекбаш, кемнәр исә акчалата булыша. Татарстан кабат бердәмлек үрнәген күрсәтә. Өлешчә мобилизация игълан ителүгә, ярдәмләшү фронты да оешты. Алтын – утта, кеше авырлыкта сынала. Безнекеләр сыната торганнардан түгел анысы. Кайда, нәрсә һәм нинди ярдәм оештырылганы – «ВТ» күзәтүендә.

Илдар Мөхәммәтҗанов

Казан

Өлешчә мобилизация кысасында башкаладан 800дән артык солдат һәм офицер чакырылган. Уртак эшнең берләштерү сәләтенә ия булуын Казанда яхшы аңлыйлар. Юридик, психологик һәм матди ярдәм – мобилизацияләнүчеләргә төрле дәрәҗәдә оештырылачак. Кыскасы, хәрбиләр дә, аларның гаиләләре дә ярдәмсез калмас дип өметләндерәләр.

Әйтик, шушы көннәрдә мобилизацияләнүчеләрнең гаиләләренә ярдәм итү штабы оешты. Аны шәһәр мэры Илсур Метшин җитәкли.

– Хәзер җиңел вакыт түгел. Ирләре, әтиләре, абыйлары Казаннан еракта үз бурычларын намус белән үтәргә киткән гаиләләргә аеруча авыр. Мобилизацияләнгән егетләрнең якыннарына ярдәм күрсәтәчәкбез, алар безнең карамакта, – ди шәһәр башлыгы.

Штаб мобилизацияләнгән казанлыларның балалары өчен мәктәптә бушлай туклану оештыру турында игълан итте инде. Моңа өстәп бу атна дәвамында Казан мэриясе хезмәткәрләре арасыннан активистлар мобилизацияләнгәннәрнең гаиләләре белән элемтәгә кереп, аларның ихтыяҗларын сорашып, һәр гаилә өчен конкрет ярдәм чараларын әзерләячәк.

Хәрби бурычын үтәргә дип киткәннәрнең туганнары ут йотып тормас, сорауларга җавап табу өчен «кайнар элемтә» номеры да эшли башлады **(+7 (843) 558-74-18)**. Тәүлек әйләнәсе психологик-педагогик үзәк белгечләре белән дә элемтәгә керү мөмкинлеге бар **(+7 (843) 277-00-00)**. Психологлар белән шәхсән күрешеп аралашу да мөмкин. Белгечләр «Ышаныч» үзәгенең шәһәр буенча бүлекчәләрендә кабул итә.

Битараф булмаучылар үзләре дә махсус төркемнәргә оешып, ярдәмләшергә әзер тора. Әнә, мәсәлән, Анастасия Сысуева кебекләр. Үзе дә – ике бала анасы, якыннарын читкә озатучыларның хәлен бик яхшы аңлый ул. Уртак эштән читтә калырга яратмаган башка иптәшләре белән Анастасия хәрбиләр өчен кирәк-яраклар җыю пунктын ачкан. Күршеләре, хезмәттәшләре, волонтерлар – барысы да берләшкән.

– Ир-егетләр җыенып беткәч кенә нәрсә кирәген чамаларга мөмкиннәр. Кыр шартларында һәм хәрби хәрәкәтләр барышында кирәге чыгарлык теләсә нәрсәне дә кабул итәбез. Диңгездә тамчы булып тоелса да, бу – ярдәм һәм ул ихлас йөрәктән, – дигән фикердә Анастасия.

Кирәк-яракны «Казан Экспо» күргәзмәләр үзәгендәге җыелу пунктына илтеп тапшыралар. Мондый ярдәм якыннары еракта яисә бөтенләй булмаган, кесә ягы такыррак булган ир-егетләр өчен аеруча мөһим. Балалар – рәсемнәр, башкалар гигиена кирәк-яраклары, дарулар, ашамлыклар, кыр шартларында кирәк булырдай җайланмалар алып килә икән.

Түбән Кама

Сентябрь азагында Түбән Кама шәһәрендә махсус хәрби операциядә катнашучыларга дип 3 тонна азык-төлек һәм кирәк-яраклар белән гуманитар ярдәм җыеп озатты. Акцияне «Боевое братство» хәрәкәте вәкилләре һәм хәрби бәрелешләрдә катнашкан ветераннар оештырган. Хәрбиләр өчен җылы киемнәр, дарулар, азык-төлектән кала изге теләкләр язылган сабыйлар рәсемнәрен дә салырга онытмаганнар. Монысы инде рух өчен, күңел күтәренкелеге өчен бик тә кирәк. Барысының да бер теләк: ир-егетләр киткән җирләренә исән килеш кайтсын!

Акцияне оештыручы Александр Мельниковны да битараф булмаучыларның күплеге гаҗәпкә калдырган. «Шулкадәр күп кеше кушылыр дип уйламадым. Бик сөендерә», – ди ул. Гуманитар ярдәмне тиешле урынга алып барып җиткерү эшен дә Александр Мельников башкарачак икән. Ярдәмнең зуры-вагы юк – ул моны яхшы белә, чөнки үзе дә өч ай хәрби операциядә булган.

Ахыры 3 нче биттә >

Шәймиевтән – китапханәгә

Дәүләт Киңәшчесе Минтимер Шәймиев шәхси фондындагы 3629 китапны Татарстан Республикасы Милли китапханәсенә тапшырачак. «Бу китапларның 200дән артыгы китапханәнең классик уку залы күргәзмәсендә урын алачак», – дип хәбәр итә китапханәнең матбугат үзәге.

Күргәзмәгә куеласы китапларда күренекле дәүләт, сәясәт һәм җәмәгать эшлеклеләре, мәдәният әһелләренең култамгалары һәм мөрәҗәгатьләре урын алган. Алар арасында Виктор Черномырдин, Евгений Примаков, Алексей Леонов, Белла Әхмәдуллина, Валерий Гергиев, Александр Калягин, Анатолий Карпов имзасы бар.

Китапларны тапшыру тантанасы Милли китапханәдә 6–7 октябрьдә халыкара фәнни-гамәли конференция кысасында узар дип көтелә. Минтимер Шәймиев әлеге конференция кунагы булачак, диелә хәбәрдә.

Яшьләр хөкүмәте

Татарстан Яшьләр хөкүмәтенең яңа составын расладылар. Бу хакта яшьләр эшләре министры урынбасары Алла Кондратьева хәбәр итте. Аның сүзләренә караганда, дүртенче составка барлыгы 21 кеше кергән.

«Яшьләр хөкүмәте – республиканың Министрлар Кабинеты каршындагы иҗтимагый оешма. Татарстанның Яшьләр хөкүмәте әгъзалары яшьләр белән очрашулар уздыра, аларга дәүләт программалары һәм ярдәм чаралары турында сөйли, актуаль проектларны тормышка ашыру белән шөгыльләнә. Яңа составка гаризаларны без 27 июньдә кабул итә башладык. Шушы вакыт эчендә Яшьләр хөкүмәтенә кушылырга 179 кеше теләк белдерде. Шуларның 79ы – кызлар, калганы – егетләр», – дип сөйләде Алла Кондратьева.

20 нче җиңү

Казанның «Динамо-Ак барс» командасы чирәм хоккее буенча 20 нче мәртәбә Россия чемпионы исемен яулады. Якташларыбыз бу сезонда Россия Кубогы һәм Суперкубок иясе булып та танылды.

Башкала командасы бу җиңүләрнең барысына да баш тренер Араик Маргарян җитәкчелегендә иреште. Чирәм хоккейчылары бу уңышларын «Динамо» спорт җәмгыятенең киләсе елда билгеләп үтеләчәк 100 еллык юбилеена багышлады. «Хыялыбыз чынга ашты! Команданың уңышы – бөтен коллективның зур һәм килешеп эшләве нәтиҗәсе. Барыгызга да зур рәхмәт. Команданың алыштыргысыз тренеры Араик Арташович Маргарянга аерым рәхмәт сүзләрен әйтәсем килә», – диде бүләкләү тантанасында Татарстан Президенты Администрациясе җитәкчесе, республиканың «Динамо» физик культура һәм спорт җәмгыяте рәисе Әсгат Сәфәров.

Урманнарны саклыйк!

Татарстанда шушы исемдәге табигатьне саклау акциясе узачак. Ул 9 октябрьгә кадәр дәвам итәчәк. Акцияне оештыру Татарстан Урман хуҗалыгы министрлыгына йөкләнгән.

Әлеге чара урманга сак караш тәрбияләү, җәмгыять игътибарын Татарстандагы урманнарны саклау һәм яңадан торгызу мәсьәләләренә юнәлтү максатыннан үтә.

Акция былтыр да узган иде. Ул вакытта республика буенча 20 меңләп волонтер 300 гектардан артык мәйданда 1,2 млн үсенте утыртты. 2021 елда чараның төп урыны итеп Республика балалар клиник хастаханәсе территориясе сайланды. Биредә пандемия чорында эшләгән табиблар хөрмәтенә 300дән артык нарат һәм чыршы утыртылды.

Нәтиҗә

МАРАТ ҖӘББАРОВ:

«Мул уңыш яңгырдан гына тормый»

Татарстанда бөртеклеләрне урып-җыю тулысынча төгәлләнде. Кырлардан 5 млн 335 мең тонна ашлык җыеп алынган. Гектарыннан уртача 36,8 центнер уңыш чыккан. Авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министры Марат Җәббаров журналистлар белән очрашкач, әнә шундый мәгълүматлар җиткерде.

Дөрес, әлегә бу якынча саннар гына. Ел ахырында тагын да төплерәк мәгълүматлар булачак, дип ышандырды министр. Әлегә авыл хуҗалыгы хезмәтчәннәренә кукуруз, шикәр чөгендере, рапс, көнбагыш һәм яшелчәләрне җыеп аласы бар. Димәк, кырларда эшләр һаман дәвам итә. Гомумән алганда, быел 1,65 млн тонна шикәр чөгендере, 600 мең тонна майлы культуралар, 800 мең тоннадан ким булмаган бәрәңге һәм 260 мең тонна яшелчә җыеп алырга ниятлиләр.

Иң мул уңышны Арча (219 мең тонна), Тәтеш (214,7 мең тонна), Буа (203,9 мең тонна), Мөслим (200,8 мең тонна) һәм Минзәлә (200,3 мең тонна) районнары игенчеләре җыйганлыгын тагын бер кат искәртте министр.

– Быелгы мул уңышны җыеп алуга һава торышы гына түгел, авыл хуҗалыгы җитештерүчеләренең башкарган эшләре дә йогынты ясады. Көннәр эссе булды, шунлыктан кайбер культуралар формалашканда яңгырлар җитмәде. Чынлыкта без тагын да мулрак уңыш җыеп алырга өметләнгән идек – ашлыклар awrак, җиңелрәк булды. Ләкин барыбер яхшы уңыш җыеп алуга ирештек, – диде ул.

Шуңа күрә һава торышына гына өметләнергә кирәкми, үзеңә дә алдан хәстәрен күрергә, туфракка анализ ясарга, көздән үк җирне яхшылап эшкәртергә, ашламаны җитәрлек дәрәҗәдә кертергә, яңа төр орлыклар белән эшләргә кирәк, дигән фикер әйтте министр.

– Бәлки киләсе елда туфрак анализын ясамаучы хуҗалыкларга ярдәмне туктатырбыз да. Белемле, җиргә төпле карашы булган хуҗалыкларга гына ярдәм итәргә кирәк, – диде ул.

Марат Җәббаров терлекчелек тармагына да тукталды. Аның сүзләренчә, республикада сигез ай эчендә 1 млн 356,7 мең тонна сөт савып алынган. Бу – узган ел белән чагыштырганда 2,4 процентка күбрәк дигән сүз. Бер сыердан уртача 6600 кг сөт савып алалар. Киләсе елда исә бу күрсәткечне 7000 килограммга җиткерергә ниятлиләр.

– Ел саен 5–6 процентка арттыру планын куябыз. Россиядә без продуктлылык буенча 20 нче урында. Аңа кадәр 21 нче урында идек. Тагын да югарырак күрсәткечләргә ирешү өчен зур эш башкарабыз, – диде Марат Җәббаров.

Моннан тыш, 311,5 мең тонна тавык һәм олы мал ите эшкәртелгән, республика 1 млрд 46 млн данә йомырка белән тәэмин ителгән.

Ел ахырына кадәр республикага 16 мең терлек алып кайтырга тиешләр. Аларның 6 меңе – чит илнекеләр.

– Әйе, авыру маллардан чистарабыз, аларны сәламәтләре белән алыштырабыз. Кайбер хуҗалыклар малларын тулысынча алыштырды. Чөнки аңа кадәр булганнарның нәтиҗәлелеге куандыра торган түгел иде, – диде ул.

Ахыры 2 нче биттә >

Сүзгә-сүз

ak-bars.ru

Джордан УИЛ, «Ак барс»ның элеккеге хоккейчысы:

Язгы вакыт белән чагыштырганда, безгә карата басым кимеде. Канадага кайткач, туганнарым һәм дусларыма мондагы вазгыять, биредәге хәлләр турында сөйләдем. Казанда барысының да әйбәт икәнен, сәүдә үзәкләренә, рестораннарга йөрүебезне әйттем. Алар бит безне өйдә бикләп тоталар дип уйлаган.

(Чемпионат.ру)

РОССИЯДӘ – РИШВӘТЧЕЛЕК

Россия Генераль прокуратурасы мәгълүматларына караганда, быелның гыйнвар – август айларында Татарстанда ришвәт биргүгә бәйле 261 җинаять теркәлгән. Бу – ил төбәкләре арасында иң зур күрсәткеч.

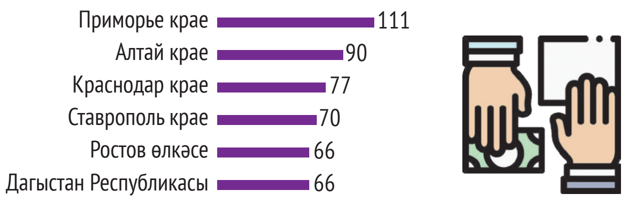

Сөенечле хәбәр!

2022 елның 3–13 октябрь көннәрендә «ВАТАНЫМ ТАТАРСТАН» газетасына ташламалы бәядән язылып була!

П2435 жомга саны

Ташламалы бәя

444 сум 54 тиен

гадәти бәясе – ~~512 сум 70 тиен~~

П2409 атнага дүрт тапкыр чыга

Ташламалы бәя

980 сум 10 тиен

гадәти бәясе – ~~1143 сум 96 тиен~~

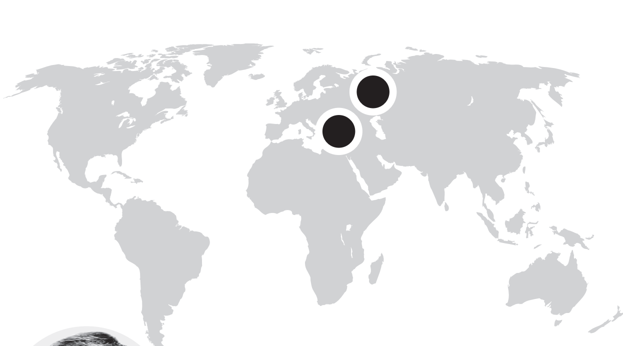

Рәшит ФӘТХРАХМАНОВ

Дөньяда

ӘРДОГАННЫҢ ҮЗ ЮЛЫ

Үткән атнада дөнья кризисы үзенең үсеш темпын дәвам итте. Финанс кыенлыклары, гиперинфляция куркынычы, валюталар түнтәрелеше гадәти яңалыкларга әйләнеп баралар.

Британия фунты ярым үлем хәленә килде, илнең облигацияләре упкынга оча яздылар. Әрдоган, Әнкарадан торып, телевидение аша: «Фунт шартлады», – дип белдерде. Хәлләр булды инде, кыскасы. 28 сентябрь сәүдәсе тәгәлләнеп, биржа ябылганда, фунт бәясе 1,073 долларга кадәр тәгәрәде. Фунт стерлингның бу кадәр көпшәк хәлгә килеп очсызлануын тарих белми. Түнтәрелешнең сәбәбе итеп финанс министры Квази Квартенгның британ икътисадын стимуллаштыру планын күрсәтәләр. План нигезендә салымнарны кискен киметү каралган. Фунтны үлемнән коткару өчен, Англия банкына ашыгыч рәвештә милли валютаны сатып алырга туры килде. 14 октябрьгә кадәр көн саен «базарда нормаль шартларга ирешкәнче» тиешле күләмдә фунт сатып алыначак. Әгәр шулай эшләнмәсә, фунт стерлинг клиник үлем халәтенә күчәчәк.

Бу чара 30 сентябрьдә фунтны берникадәр кыйммәтләндерде. Үзәк банк фунт кына түгел, дәүләт облигацияләрен дә чикләнмәгән күләмдә сатып алырга кереште. Шулай эшләмәсә, пенсия фондларының байтагы банкротлыкка чыгачак иде. Гомумән, ил икътисадында эшләр бик мөшкел буласы иде. Хәер, акчага акча сатып алу сәясәте дә коткармый, бераз тын алырга гына булыша. Илне гиперинфляция көтә. Яңа сайланган Премьер Лиз Трасска партиядәшләре ашыгыч рәвештә Квази Квартенгны эштән алырга куша, югыйсә фетнә чыгачак, дип куркыталар.

Эшләр бер Англиядә генә хөрти түгел. Финанс базарлары Credit Suisseның – Швейцариянең икенче иң эре банкының җимерелүен көтәләр. Банк авып төшсә, дөньякүләм финанс кризисы үзенең куәтлерәк стадиясенә күчәчәк.

Иң зур инфляцияле илләрнең берсе – Төркия, финанс авырлыкларына карамыйча, үзенең үсешен дәвам итә. Икътисад белгечләре илгә шактый зур үсеш темплары вәгъдә итә. Әрдоганның сыгылмалы сәясәте үзенекен эшли. Әнкара бер-берсеннән ерак торган һәм үзара дошманлашучы көчләрнең барысы белән дә уртак тел табарга тырыша. Швеция, әйтик, соңгы өч елда беренче тапкыр Төркиягә корал сата башлады. Илләр үзара дошманлык хәлендә иде, әмма шведларның НАТОга керергә омтылуы, төрекләрнең ул омтылышка аяк чалулары фонында, Стокгольмга Әнкара куйган шартлар белән килешергә туры килә.

Төрек экспансиясе Урта Азиядәге элекке совет республикаларын үз канаты астына җыюда да ачык чагыла. Төрки дәүләтләр оешмасы елдан-ел ныгый, хәрби, икътисади берлек дәрәҗәсенә якынлаша. Анда конфедерация чалымнары күренә башлый. Октябрьдә Әрдоганның Казахстанга визиты көтелә. Кыргызстан Президенты Җапаров белән очрашу әле күптән түгел генә булган иде. Үзбәк – төрек мөнәсәбәтләре торган саен ныгый. Азәрбайҗан турында әйтеп тә тормыйбыз инде. Төркия белән бер түбә астына кереп бетә язды. Чиратта – Төрекмәнстан. Төрки дәүләтләр оешмасында ул күзәтүче статусына ия, әмма озакламый тулы хокуклы әгъза булырга шансы зур.

Россиядә

БӘБИ ТАВЫШЫ ИШЕТЕЛМӘСӘ...

Россиянең икътисади, социаль һәм сәяси хәленә махсус хәрби операция һәм өлешчә мобилизация хәлиткеч йогынты ясый. Президент Владимир Путинның референдумнан соң, украиннарга утны туктатырга, Россиянең яңа җирләрен ташлап чыгып китәргә һәм сөйләшүләр өстәле янына утырырга дигән әмерен Киевта ишетмәделәр.

Россия Генштабы һәм Оборона министрлыгы гына Кызыл Лиманнан гаскәрләрне уңайрак башка позициягә күчереп, шәһәрне украиннарга калдырды. Хәрбиләр тагын нинди ат йөреше ясарлар да, тагын нинди позицияләрне уңай дип санарлар, анысын без белмибез. 1 октябрьдән ленд-лиз гамәлгә керә. Бу – Украина АКШтан зур күләмдә хәрби техника һәм коралны бурычка сатып ала башлаячак дигән сүз. Россия өчен бер дә уңай фон түгел.

Лиманның калдырылуы белән күп кенә сәясәтчеләр бер дә риза булмады. Рамзан Кадыйров Мәскәүне тактик атом бомбасы кулланырга чакыра. Әмма украиннарның «кызыл сызык»ны үтеп чыгуларына рәсми Кремль тыныч карады, янаулар ишетелми. Киресенчә, яңа төбәкләрнең чикләрен киметебрәк сызып, авыр вазгыятьне җиңеләйтергә тырыша. Бу сөендерә. Атом бомбасы шартлатканга караганда, чикләрне зирәклек белән сызу күпкә яхшырак.

Февраль һәм бигрәк тә сентябрь вакыйгалары Россиядәге демографик хәлне бик начарайтыр дигән фикерләр ишетелә. Яңа Россия тарихында күрелмәгән демографик упкын ясалыр, диләр. Ирләрне мобилизацияләүдә генә түгел эш. Күрәсездер, сентябрьдә кешеләрнең йөзләреннән елмаю качты, хәсрәт үз сызыкларын сыза башлады. Бу шом халәте, күнегелгән тормышның кискен үзгәрүе бала туу коэффициентына бик тискәре йогынты ясар дип көтәләр. Җәмәгатьчелек фикерен өйрәнү фонды (ФОМ) шомлану дәрәҗәсе махсус хәрби операциянең башланган чорына, пандемия кризисының иң кискен вакытларына караганда да күпкә зуррак булуын белдерә. Нәтиҗәдә 2023 елда туучылар саны 1,2 милионнан кимрәк булыр, диләр белгечләр. 1992 елдан соңгы чорда андый ук түбән сан булмавын да әйтәләр. Чагыштырыгыз: 2014 елда 1 миллион 947 меңнән артыграк бала туган.

Сәламәтлек саклау министрлыгы табибларга хатын-кызларга ана булу бәхетенең зурлыгы турында аңлатырга куша. Әмма моның белән генә хәлне үзгәртеп булмаячагы ачык. Икътисади хәлнең начараюы, ирләрнең хәрби операциягә китүе (аларның саны болай да аз), пандемия эффекты, иртәге көнгә ышанычның булмавы үз сүзен әйтер дип көтәләр. 1990–2000 еллардагы демографик упкын да кайтаваз бирәчәк. Нәкъ менә шул чорда туганнар хәзер гаилә төзеп, бала табу яшенә җиттеләр. Алар исә бик аз.

ЭШЛӘГӘНГӘ – ЭШ

Бәйрәм мөнәсәбәте илә

Чаллыда машина төзүчеләрне зурладылар. Бу һөнәр ияләренең бәйрәме уңаеннан узган тантанада Президент Рөстәм Миңнеханов аларны котлап кына калмады, алда нинди эшләр көткәне турында да сөйләде. Республикада 3,5 меңгә якын машина төзелеше предприятиесе бар, аларда якынча 138 мең кеше эшли.

tatarstan.ru

Тантаналы чарада узган атнада илдәге төп вакыйга – Донецк һәм Луганск Халык Республикалары, Запорожье һәм Херсон өлкәләренең Россиягә кушылуын искә алдылар. Хәзер алар белән яңа элемтәләр корырга, уртак эшкә алынырга туры киләчәк.

– Алар барысы да – металлургия, машина төзелеше һәм башка тармаклар үсеш алган сәнәгать территорияләре. Яңа төбәкләргә һәрьяклап ярдәм итү – уртак бурычыбыз, – диде Рөстәм Миңнеханов. – Илебез сәнәгате тышкы сәүдәдә чикләүләр, логистика чылбырлары өзелү, Көнбатыш технологияләренә һәм кредит ресурсларыннан файдалану мөмкинлеген ябу кебек проблемаларга тап булды. Әмма команда эше нәтиҗәсендә, хәтта санкцияләр басымы шартларында да, безнең машина төзүчеләр куелган бурычларны лаеклы хәл итәләр. Махсус хәрби операция безнең предприятиеләр алдына яңа таләпләр куя. Россия Президенты Владимир Путин оборона-сәнәгать комплексына гаскәрләр өчен кыска вакыт эчендә заманча корал һәм техника җибәрүне арттыру бурычы куйды. Предприятиеләр дәүләтебезнең иминлеген тәэмин итүгә үз өлешен кертә. Шул ук вакытта бездә резервлар кала. Булган мөмкинлектән файдаланырга, сыйфатлы продукция күләмен арттырырга кирәк.

Аның сүзләренчә, технологик бәйсезлекне тәэмин итү кысасында импортны алмаштыру эшен көчәйтү мөһим. Бу мәсьәләдә лидер булып КамАЗ тора. Казан вертолетлар заводы, Казан авиатөзелеш заводы, Горький исемендәге завод, Вакуummаш һәм башка предприятиеләр алдына да шундый ук бурычлар куелган.

Рөстәм Миңнеханов үз чыгышында кадрлар мәсьәләсенә аерым тукталды. Аның сүзләренчә, заманча белгечләр әзерләү эшенә игътибарны арттырырга кирәк. Билгеле булганча, Татарстанда иң зур югары уку йортлары – КФУ, Иннополис университеты, КНИТУ-КХТИ базасында өч алдынгы инженерлык мәктәбе төзеләчәк. Фән һәм сәнәгать арасында үзара бәйләнешне җайга салу мөһим, диде Президент. Бу көнне Чаллыда Татарстан Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы, Казан (Идел буе) федераль университеты «КамАЗ» ГАҖ арасында имзаланган өчьяклы килешү дә әнә шул нияттән төзелде. Рөстәм Миңнеханов өлешчә мобилизация кысасында хәрби хезмәткә чакырылган егетләр һәм аларның гаиләләренә ярдәм күрсәтергә кушты.

Быелның 8 ае нәтиҗәләре буенча республикада машина төзелеше тармагында сәнәгать җитештерүе индексы 103 процентны тәшкил иткән. Төяп җибәрелгән продукция күләме 500 млрд сумнан артып китә. Татарстан Президенты ветераннарга һәм машина төзелеше хезмәткәрләренә яңа казанышлар, нәтиҗәле эш, сәламәтлек һәм уңышлар теләде, лаеклыларга дәүләт бүләкләре тапшырды. Тантанада Россия сәнәгать һәм сәүдә министры урынбасары Альберт Кәримов та котлау сүзләрен җиткерде.

«Мул уңыш яңгырдан гына тормый»

< Ахыры. Башы 1 нче биттә

Билгеле булганча, Татарстанда 470 мең шәхси хуҗалык бар. Киләсе елда аларга күрсәтелә торган барлык ярдәм чаралары да калачак. Биш, сигез баш терлеге булган хуҗалыкларга мини фермалар төзү өчен субсидия, тана сатып алганда бирелә торган матди ярдәм, савым сыерларына, атларга бирелә торган акча сакланачак. Моннан тыш, киләсе елдан ат асраучылар өчен дә яңа программа эшли башлаячак. Министр әйтүенчә, яңа программаны эшләгәндә ун елга исәпләнгән документны өйрәнгәннәр, атчылык белән шөгыльләнүчеләр белән күрешкәннәр.

– Бездә дәүләт карамагындагы ат утарлары бар, аларны тиешле дәрәҗәгә китерергә кирәк. Егерме ел элек аларның максаты башка иде. Атлар хуҗалыкта эшләргә, азык ташырга тиеш булды. Хәзер барысы да үзгәрде, без игътибарны спорт мәктәпләрендә шөгыльләнүгә, атларны үрчетүгә һәм тотуга бирәбез. Хәзерге вакытта республикада 31 мең баш ат бар. Киләчәктә барысына да туры килердәй бердәм программа булдырачакбыз, – диде ул.

Марат Җәббаров әйтүенчә, республикадагы барлык фермер хуҗалыклары, кооперативлар да үз эшләрен тиешле дәрәҗәдә алып бармый. Шунлыктан аларның эшчәнлекләренә анализ ясый башлаганнар.

– Бүген барлык фермер хуҗалыкларына анализ ясыйбыз. Безнең мәгълүматлар буенча, алар – 4 мең тирәсе. Ниятебез – аларның күпмесе чыннан да эшлиме-юкмы икәнен ачыклау. Шундый ук эшне кооперативлар буенча да башкардык. Рәсми мәгълүматлар буенча, Татарстанда 300ләп кооператив бар, ләкин аларның 200е генә эшчәнлек алып бара, – диде Марат Җәббаров.

Зөһрә САДЫЙКОВА

ПРЕЗИДЕНТ КӨНДӘЛЕГЕ

Рөстәм Миңнеханов Төрекмәнстанның Казан шәһәрендәге Генераль консулы Гуйч Гәрәев белән очрашты.
Хөкүмәт йортында узган очрашуда алга таба хезмәттәшлек, башка актуаль мәсьәләләр буенча фикер алыштылар.
Төрекмәнстанның Казандагы элеккеге Генераль консулы Атадурды Бәйрәмовны бу илнең Япониядәге илчесе вазыйфасына билгеләделәр.

***

Рөстәм Миңнеханов «Киләчәк уеннары» киберспорт турнирын оештыру буенча республика комитетын җитәкләячәк. Бу хакта хокукый мәгълүмат порталында дөнья күргән указда әйтелә.
Комитет рәисе урынбасары итеп вице-премьер Шамил Гафаров билгеләнде. Турнир Татарстан башкаласында 2024 елда узачак. Приз фонды 25 млн долларны тәшкил итә.

Карама яшенә

5–8 октябрь көннәрендә Татарстан башкаласында чираттагы дөньякүләм чара – II Халыкара төзелеш чемпионаты узачак. Быелгы чемпионатның төп үзенчәлеге – «Студентлар лигасы» турында «Татар-информ»да узган матбугат очрашуында сөйләштеләр.

Әле икенче генә мәртәбә уздырыла торган чарага дөньяның 27 иленнән катнашучылар килер дип көтелә. Сәнәгать төзелеше өлкәсендә көч куючылар, яшь белгеч-студентлар «Казан Экспо» халыкара күргәзмәләр үзәгендә очрашып, үзара көч сынашачак, эшлекле программада катнашачак.

– Әлеге чарада төрле илләрдән 200ләп волонтер катнашачак. Шуларның 50се – Татарстан егет-кызлары. Күпчелеге – республика студентлар отрядлары вәкилләре, – дип сөйләде Республика студентларының хезмәт отрядлары үзәге директоры Василий Ислаев.

Россия Төзүчеләр берлегенең Яшьләр сәясәте һәм студентлар төзелеш отрядлары комитеты рәисе Геннадий Громяцкий сүзләренә караганда, быелгы чемпионат кысасында «Студентлар лигасы» узачак.

– Ул үзе өч юнәлештән гыйбарәт. Беренчесе – ярышлар. Алар барлыгы 16 номинация буенча узып, 200ләп катнашучыны берләштерәчәк. Әлеге ярышларда Россия, Белоруссия, Кыргызстан һәм Таҗикстан студентлары көч сынашачак. Икенче юнәлеш – волонтерлар. Чемпионатта дөньяның 10 иленнән һәм Россиянең 48 төбәгеннән барлыгы 200ләп волонтер катнашачак. Алар шулай ук халыкара конкурс нәтиҗәләре буенча сайланды. Соңгы юнәлеш – эшлекле программа. Безгә бүгенге студентларны борчыган проблемаларны ачыкларга кирәк. Шуңа да без чемпионат кысасында алар турында уртага салып сөйләшәчәкбез. Әлеге программада студентлар үзләре, шулай ук төрле экспертлар һәм кызыклы шәхесләр катнашачак, – диде Геннадий Громяцкий.

ХАЛЫКАРА ТӨЗЕЛЕШ ЧЕМПИОНАТЫ – ФАКТЛАРДА

✓Төзелеш чемпионатының төп максаты – сәнәгать төзелеше өлкәсендә Россиянең башка илләр белән мөнәсәбәтләрен ныгыту, көндәшлеккә сәләтен арттыру.

✓Тәүге тапкыр әлеге чара узган елның апрелендә Сочи шәһәрендә узды.

✓Беренче чемпионатта 500ләп кеше катнашты.

✓Быелгы ярышларда катнашучылар 20 номинациядә көч сынашачак. Алар өч юнәлештә – сәнәгать төзелеше, сәнәгать объектларын проектлау һәм төзелеш проекты белән идарә итү буенча уздырылачак.

САН

Казанда узачак чемпионатның гомуми приз фонды – 44,1 миллион сум. Шуның 11,7 миллионы «Студентлар лигасы» өчен тотылачак.

ДӨНЬЯГА БЕР «НӘДИРӘ»

ТАТАРСТАН ГАЛИМНӘРЕ ШӘМӘХӘ ТӨСТӘГЕ БӨРТЕК УЙЛАП ТАПКАН

Яңалык

Авыл хуҗалыгы тармагының уңышларында игенчеләрнең фидакарь хезмәте белән беррәттән галимнәребезнең дә өлеше бар. Татарстан авыл хуҗалыгы фәнни-тикшеренү институты җитәкчесе Рөстәм Низамов әйтүенчә, соңгы вакытларда бодай, арыш, арпа, бәрәңге, карабодай, борчак һәм кайбер башка культураларның егермедән артык яңа сортлары чыгарылган. 17 төрле яңа сортлар, патент алганнан соң, Россия күләмендә файдаланыла башлаячак. Иң мөһиме – аларның һәркайсы югары уңыш бирү өстенә, корылыкка аеруча чыдам булулары белән аерылып тора.

Институтның әйдәп баручы галиме Нурания Васыйлова җитәкләгән язгы бодай селекциясе лабораториясе коллективы тарафыннан уйлап табылган шәмәхә төстәге бөртекләр Россия күләмендә генә түгел, дөньякүләм әһәмияткә ия. Күп төрле анализлардан ачыклanganча, шәмәхә бодай бөртеге тышчасындагы файдалы матдәләр кеше организмының чирләргә каршы тору мөмкинлеген арттыра, йөрәк-кан тамырлары, онкология, ашказаны-эчәк авыруларыннан саклый.

– Шәмәхә бодайдан җитештерелгән азык-төлек составында сәламәтлеккә файдалы, әмма табигый шартларда бик аз булган антиоксидантлар бар. Әлеге матдә пандемия чорында аеруча мөһим. Фән казанышларын файдаланып эшләргә омтылучы хуҗалыкларның шәмәхә бодайдан төрле ризык әзерли башлавы шуны раслый, – ди яңа сортның авторы, авыл хуҗалыгы фәннәре кандидаты Нурания Васыйлова (рәсемдә).

Әлеге сортны уйлап табуда үзләреннән зур өлеш керткән фән кандидатлары Дамир һәм Данил Әсхәдуллиннар әйтүенчә, шәмәхә бодай күптән түгел ил буенча селекция казанышлары исемлегенә кертелгән. Аңа Россия Федерациясе дәүләт органнары тарафыннан махсус патент та бирелгән. 2022 елдан башлап шәмәхә бодайны Россиянең берничә төбәге, шул исәптән Татарстанда да җитештерә башлаганнар.

Мондый ачышлар гел туып тормый, билгеле. Нурания Васыйлова әйтүенчә, язгы бодайның яңа сортын уйлап табу өчен лаборатория галимнәренә ундүрт ел дәвамында шактый зур хезмәт куярга туры килгән.

Гадәти төсеннән аерылып торучы мондый азык бодае турындагы мәгълүматларга караганда, иң элек аны Эфиопиядә үстереп караганнар. Узган гасырның туксанынчы елларында Канада галимнәре башка төстәге азык бодаен фуражга дип үстерелгән бөртекләр белән бутамас өчен кулланган. Россиянең Новосибирск шәһәрендәге авыл хуҗалыгы фәнни-тикшеренү институты белгечләре, Омск аграр университеты галимнәре дә фәнни эшләр алып бара.

Лаборатория галимнәрен әлеге сортның югары уңыш бирергә сәләтле булуы өстенә, бодай бөртеге тышчасында кеше сәламәтлеге өчен файдалы матдәләрнең күп булуы да җәлеп иткән, күрәсең. Тормыш шартлары яхшы якка үзгәрә барган саен, һәркем үзе туклана торган азык-төлекнең кеше организмына файдалы булу-булмавына игътибарны арттыра. Шәмәхә бодайның тышчасында организм өчен үтә файдалы матдә – антиоксидант, ягъни ашказанына азык эшкәртү вакытында аеруча нык кирәк булган молекула бар. Табигый шартларда аны бары тик берничә төр җимештән, әйтик, кара бөрлегән яисә кара җиләктән алабыз. Аларын да күп дигәндә елына берничә тапкыр гына. Ә шәмәхә бодайдан җитештерелгән ризыкны көн саен куллану мөмкинлеге туа. «Шуны исәпкә алып, бүген Россиянең төрле төбәкләрендә шәмәхә бодайны күпләп җитештерү белән кызыксынучылар арта», – ди Нурания Васыйлова.

«Нәдирә» – яңа сортның исеме җисеменә туры килеп тора. «Матур, сирәк очрый торган» дигән мәгънәгә ия икән ул. Исеме белән генә түгел, дәвалау көченә ия булуы белән дә үзенә тарта бу сорт. Шуңа да, шәмәхә бодайның тиз арада таралып китүенә өмет бар.

Шәмәхә бодай сорты әле яңарак кына дәүләт теркәве узса да, аны чәчеп карарга теләүчеләр шактый икән инде. Узган ел Свердловск өлкәсендә узган «Кыр көне – 2021» форумы кысасында Татарстан авыл хуҗалыгы фәнни-тикшеренү институты тәкъдим иткән «Нәдирә» сорты белән кызыксынучылар арасында Красноуфимск һәм Камышлы районы фермерлары да була. Нурания Васыйлова сүзләренә караганда, Камышлы районының «В.И. Әймәтова» крестьян-фермер хуҗалыгы гектарыннан уртача 52 центнер уңыш җыеп алган.

Хәер, Татарстан игенчеләре дә һәр яңалыкны тиз тотып ала. Баулы районы фермеры Айрат Әхмәтов иген үстереп кенә калмый, бөртекләрне бүрттереп, сок ясау белән дә шөгыльләнә башлаган. Яхшы хәбәр тиз тарала. Бүген Айрат Әхмәтов хуҗалыгында җитештерелгән сокны 43 шәһәрдән килеп алалар икән.

Авыл хуҗалыгында булган һәр яңалыкны тиз арада үзләрендә куллана белүче Кукмара районы Вахитов хуҗалыгында да шәмәхә бодай җитештерә башлаганнар. Арча районы Яңа Кенәр авылы фермеры Рафис Аксаков мондый бодайны үстереп кенә калмый, махсус сертификат алып, шәмәхә бөртекләрдән төрле продукция җитештерә башлаган. Шуның өстенә, химик препаратлар кулланылмыйча, органик стандартларга туры китереп, экологик яктан чиста продукция үстерү буенча да актив эш алып бара.

Камил СӘГЪДӘТШИН

ҮЗЕБЕЗНЕКЕЛӘР ӨЧЕН!

< Ахыры. Башы 1 нче биттә

Түбән Кама мэры Рамил Муллин да әлеге акциядән читтә калмаган. Җитәкче акчалата булышкан. Гомумән, мобилизацияләнүчеләргә ярдәм күрсәтү темасы көн саен фикер алыша торган мәсьәләләрнең берсенә әйләнеп бара икән инде. Мэр сүзләренчә, социаль челтәрләрдә резервта булган ир-атларның көнкүрешенә бәйле ялган хәбәрләр шактый.

– Түбән Кама хәрби комиссариаты егетләр белән тәүлек әйләнәсе бергә. Күптән түгел администрация вәкилләре дә алар янында булып кайтты. Егетләрнең тамагы тук, өсләре бөтен. Беренче көннәрдә кыенлыклар тугандыр, әмма болар барысы да оештыру эшләренә бәйле. Шуны аңларга кирәк: алар бит бәйрәмгә китмәде, бу – казарма, хәрби көнкүреш. Егетләрнең кәефе яхшы. Шартлар тудырылган, – ди мэр.

Сүз уңаеннан, Түбән Камада гуманитар ярдәм җыю өчен 13 пункт ачылган.

Чаллы

Мәктәп укучылары өчен бушлай туклану, балалар бакчасы өчен түләүдән азат итү, хәрбиләр өчен кирәк-ярак туплау – Чаллы да ярдәмләшүнең төрле алымнарын куллана. Иң мөһиме – читтә калмау һәм ниятнең ихласлыгы бит.

Шәһәр мэры Наил Мәһдиев мобилизация башланганнан бирле хәрбиләр белән янәшә. Озатып та кала, сүз белән дә, гамәл белән дә булыша. Калада, гомумән, мобилизацияләнүчеләргә һәм аларның гаиләләренә ярдәм күрсәтү турында беренчеләрдән булып сүз кузгатканнар иде.

– Указ нигезендә мобилизацияләнгән хәрби хезмәткәрләрнең балалары безнең мәктәпләрдә бушлай ашый алсын өчен карар кабул иттек. 1 октябрьдән башлап түләүне муниципалитет үз өстенә ала, – дип хәбәр иткән иде Наил Мәһдиев.

Моннан тыш, мәктәпкәчә яшьтәге балаларга бакчага йөрү хакын да шәһәр күтәрәчәк.

Илдар Мөхәммәтҗанов

– Түләү хакы бар, ул һәркайда төрле, бу чыгымнарны да муниципалитет үз өстенә ала. Без моны хәрбиләрнең гаиләләренә төшкән финанс авырлыгын киметү өчен эшлибез һәм бу гамәлне дөрес дип саныйбыз, – дигән фикердә кала башлыгы. – Бу – кешечә. Без үз егетләребезгә, закон рөхсәт иткәнчә, матди яктан таяныч булырга тиеш. Билгеле бер түләүләрне федераль һәм республика хакимияте билгели, муниципалитет та читтә калмаячак. Иң беренче чиратта гаиләләргә, балаларга булышачакбыз. Хәрбиләребезгә дә бер тапкыр бирелә торган түләү булды. Бу максатлар өчен резерв фондыннан 20 млн сум акча тотылды.

Шәһәр башлыгы торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләүләргә дә исәп-хисап башкарырга кирәк дигән фикердә. Әйтик, чүп түгү ише хезмәтләрдән азат итеп булмасмы. Район башлыкларына ул бу җәһәттән мөмкинлекләрне барларга, шулай ук гаиләләр белән элемтә булдырып, аларның ихтыяҗлары турында хәбәрдар булырга чакырды. «Һәр тиен исәптә чакта без үз җилкәбезне терәк итеп куярга тиеш», – ди Наил Мәһдиев.

Чаллыда кирәк-ярак, дарулар, азык-төлекне 8 пунктта кабул итәләр.

Район-авыллар

Туган өй җылысын еракта да тойсыннар өчен Татарстандагы гүзәл затларыбыз кулларына кабат бәйләү энәсе тотты. Мисалга, һәр күзәнәгенә кайгыртучанлык хисләрен өсти-өсти, Биектау, Азнакай, Зәй, Мамадыштан әбиләр, хатыннар, сеңелләр, апалар оекбаш-пирчәткәләр бәйләп, хәрби операциядә катнашучыларга җибәрә. Мондый акцияләр Татарстанның башка җирлекләрендә дә хуплау табар әле.

Питрәчтә, мәсәлән, район үзәк хастаханәсе ярдәме белән, 150 коткару юрганы, йод, бинт ише медицина кирәк-яракларын сатып алганнар.

Мамадышның чираттагы гуманитар ярдәме бигрәк тә саллы: яңа партиядә кыр шартларында азык-төлек әзерләү кирәк-яраклары, туристик келәмнәр, яңгырдан саклаучы пленкаларга кадәр бар. Авыл җирлекләре, фермер, эшмәкәрләр, район оешмалары, халык белән бергә җыелган ярдәм күләме 20 тоннага җиткән. Шуның 15 тоннасы бәрәңгегә туры килә.

Әлмәттә исә шәһәр хакимияте җылы эчке кием, пирчәткә, йокы капчыклары, шәхси кирәк-яраклар өчен букчалар җыялар. Моннан тыш егетләр өчен хәрби әзерлек һәм беренче ярдәм күрсәтү курслары ачылган.

P.S. Оекбашмы, акчамы, дарумы – ярдәмнең бәһасе юк аның. Хәтта елмаю да – кайгырту, сүз дә – ярдәм. Рухландыра, өмет уята торганнары, билгеле. Андыйларын күбрәк, ешрак әйтик. Кемнең кемлеге кайгы килгәч яхшырак күренә.

Чулпан ГАРИФУЛЛИНА

«Татар-информ» / Рамил Гали

ТАТАР МОҢНАН ЯРАЛГАНДЫР

Олыгайган саен, балачагымнан бер эпизод искә төшә. 1941 елны әтине үзебез яшәгән Иске Шөгер авылыннан фронтка озатабыз. Ул дистәләгән яшь ир-ат белән бергә Кләүле станциясеннән поездга утырып китәргә тиеш.

Юл чатында, кибет кырыенда аерылышырга мәҗбүрбез. Китүчеләр арбаларга төялешә һәм гармунга кушылып җырлыйлар. «Без авылны чыккан чакта, күтәрелде томаннар. Исән булсак, бер кайтырбыз, сау булыгыз, туганнар». Җырның көе дә, сүзләре дә күзләрдән яшь чыгара. Озатучыларның күбесе елый. Шунда әтиебез безне, ягъни өч улын, җитәкләп, кибеткә алып керде һәм, мандолина сатып алып, кулыбызга тоттырды: «Мин кайтканчы уйнарга өйрәнеп куегыз!» – диде. Без аның васыятен үтәдек, мандолинада уйнарга өйрәндек. Тик әтигә генә без уйнаганны тыңлау насыйп булмады, Латвияне азат итү өчен барган каты сугышларда рота командиры буларак һәлак булды. Ул бик матур җырлый һәм сүзләрен дә үзе иҗат итә торган булган. Аның фронттан язган хатларында шигъри юллар әйтерсең лә көйли-көйли язылган.

Күрәсең, татарлар моңнан яралгандыр. Ул моң төркиләр яшәгән Алтай гүзәллегеннән, татарны татар иткән дала киңлекләрендә барлыкка килгән, язмышының төрле чорларын чагылдырган рәвештә аның канына сеңгән булса кирәк. Борынгы төркиләр үзләре тудырган сүзләрне көйләп җырлый торган булганнар. Тел һәм моң бер-берсенә терәк булып яшәгәннәр. Җыр традициясен, безгә кайчандыр шул яклардан күчеп, Казан тирәсенә килеп урнашкан татар кабиләләре җиткергәннәр. Алар аша безгә бүгенге атамабыз гына түгел, милли моңыбыз да, кайбер гореф-гадәтләребез дә, телебезнең нигезләре дә ирешкән.

Бу моң дөньяны таң калдырырдай аһәңле, ул үз эченә татарның кичерешләрен, гомумән, аның эчке дөньясын сыйдыра алган бер могҗизаны хәтерләтә. Беренче төрки аваз да шул моңнан барлыкка килеп, телебезне тел итүгә өлешен керткәндер. Шунлыктандыр инде телебез дә нәфис һәм назлы. Наҗар Нәҗми язганча, «җырдай моңлы», «кызлар кебек шат чырайлы», «ачык йөзле».

Бервакыт Мәскәүдә татарлар оештырган концерт барышында, залда утыручы бер рус кешесенең сәхнәгә «Телегез искиткеч гүзәл, аның киләчәге зур, мин аны һичшиксез өйрәнәчәкмен» дигән язу җибәрүе хәтеремдә. Бу кешегә телебезнең милли моңыбызга үрелеп баруы тәэсир ясаган, күрәсең. Чыннан да, телебез – моңыбыз кебек үк башка телләрдә булмаган мелизмнар белән сугарылган, чын мәгънәсендәге музыкаль тел.

Шушы тел иң авыр чорларда халкыбызның яшәү терәге булган. Ул – XIX һәм XX йөзләр чигендә безне Россиянең иң укымышлы халкына әверелдергән алгарышның нигезе. Шунлыктан халык аны һәрвакыт күз карасыдай саклаган. Ул – чын-чынлап, Наҗар Нәҗми язганча, «ассалар да, киссәләр дә, үлмәгән тел». Шушы үлмәс һәм ныклы тел башкорт, казах һәм үзбәк әдәби телләренең формалашуына да зур этәргеч ясаган. Октябрь революциясенә кадәр алар шигырьләрен татар телендә язганнар, аны шигърият өлгесе итеп санаганнар. Татар дошманнарының берсе булган миссионер Николай Ильминский татар мәгарифенең казахлар арасында киң таралганын ассызыклап: «Кыргыз укымышлылары татар мәгарифенә ниндидер бер кадерле мирас итеп карыйлар», – дип язган. Күренекле таҗик шагыйре Садретдин Айнидән революциягә кадәр Пушкин белән Лермонтовны белгәнме икәнне сорагач: «Әйе, белә идем, Тукай аша», – дип җавап биргән. Төрки халыклар арасында татар җырлары да киң таралган була. Хәер, ул бүген дә шулай. Бервакыт Фәрит Хатыйпов җитәкчелегендәге иҗат төркеме Казахстанда концертлар биреп кайткан. Шуларның берсендә Казахстан Президенты Нурсолтан Назарбаев та катнашкан. Ул артистлардан «Шахта» һәм «Галиябану» җырларын башкаруны сораган. Аларны ләззәтләнеп һәм хушланып тыңлаган.

Без адәм баласының теле милли моңга бәйле икәнлеген көндәлек яшәешебездә күреп, ишетеп торабыз. Ата-ананың баласының телен милли моң, бишек җыры белән ачарга бурычлы икәнлегенә ышанабыз. Ләкин гаиләнең вазыйфасы баланың теле ачылу белән генә тәмамланмый. Киресенчә, ул катлаулана төшә, чөнки ачылган тел бертуктаусыз баерга тиеш. Һәм монысы да – гаилә бурычы. Тел яшәү коралына әверелү юнәлешендә булырга тиеш. Моның төп шарты – ата-ананың балалары белән тик туган телдә аралашуы. Күп ата-ана балаларының үз телләрен белмәүдә мәктәпне гаепләмәкче. Бу сүзләрдә дә дөреслек юк түгел. Чыннан да, безнең шәһәрләрдә хәтта татар мәктәпләребездә дә күп фәннәр русча укытыла. Балалар үзара русча гына сөйләшәләр.

Ә менә Финляндиядә, Америка, Кытайда яки Япониядә татар мәктәпләре юк. Ләкин балалар татар телен камил белә. Чөнки бу илләрдә татар теле – гаилә теле. Тел аларга бишектә үк сеңгән. Тел милли моң белән уралып бара. Җырлары да – гасырдан гасырга күчеп килгән чын татар җырлары. Америкада да, Япониядә дә безнең эстрададагы өч көнлек такмакларны өнәмиләр. Сүз уңаеннан татар җырының телгә йогынтысы булуы турында хакыйкатьне раслый торган бер мисал китерәм. Бишкек шәһәрендә җирле татарлар оештырган концертта бер җырчының «Әйтмә син авыр сүз» дигән җырны башкаруын тыңладым. Искиткеч рәвештә хисләнеп җырлады егет. Ул сәхнәдән төшкәч, янына килдем. Татарча көчкә-көчкә генә сөйләшә егетем. Ә кулында – шушы һәм башка берничә җырның тексты. Егетнең күңеленә сеңгән милли моң сүз сораган, татар сүзен сораган, телебезне ныклап өйрәнү омтылышын тудырган булып чыкты.

Бу очраклы мисал гына түгел. Әйтик, инде мәрхүм атаклы җырчыбыз Гали Ильясов, Владивостокта туып, нигездә туган телсез үскән. Ә күзәнәкләренә сеңгән татар моңы аның татарлыгын уяткан, җыр аша туган телен ныклап үзләштерүгә юл ачкан. Аны Татарстанга китергән. Мондый мисаллар күп. Җырсыз-моңсыз үскән балалар бәхетсезләр, алар милли хисләрдән мәхрүм.

Татар кешесе сәхнәгә, җырга-моңга мөкиббән. Шунлыктан бүгенге эстрадабызның халкыбызны милли рухта тәрбияләүдә, гасырлар буе тупланган музыкаль мирасыбызны киләсе буыннарга тапшыруда җаваплы икәнлеге ачык. Тик, ни кызганыч, эстрадабыз бу таләпкә җавап бирүдән ерак тора. Андагы йөзләгән «йолдыз»лар булыр-булмас сүзләргә көйләнгән, милли традицияләребездән бик тә ерак торган такмаклар белән мавыгалар. Бу «йолдызлар»ның күбесе «Тәфтиләү», «Сәгать чылбыры», «Шахта», «Галиябану» кебек җырларны башкару дәрәҗәсендә түгелләр, кулларыннан микрофонны алсаң, тавышсыз-тынсыз калалар.

Артистларыбызның шактые, хәтта кайбер зур талант иясе булганнары да, эстраданы бизнес чыганагына әверелдерделәр. Ә халык җәүһәрләренең сакчылары булган Зөһрә Сәхәбиева, Зөһрә Шәрифуллина, Шамил Әхмәтҗанов, Георгий Ибушев, Ания Туишева кебек артистларыбыз сәхнәләрдән кысрыклап чыгарылды. Искәндәр Биктаһиров, Мирсәет Сөнгатуллин кебек җырчыларыбызның да мөмкинлекләре бик нык чикләнде.

Шушыларны күреп, газапланып яшәгән Габдулла Рәхимкулов, Вафирә Гыйззәтуллина, Хәйдәр Бигичев кебекләр инде арабыздан китеп тә бардылар. Габдулла абый, хәтта чын халык җырчысы булса да, мактаулы исемне соңлап кына алды.

Мин берәүгә дә дәгъва белдермим, гаеплеләрне дә эзләмим. Сүзем тик татарны татар итеп яшәтүче телебез һәм милли моңыбызның язмышы турында гына иде.

Индус ТАҺИРОВ

КОТЛЫЙБЫЗ!

Мәгариф өлкәсендәге казанышлары һәм күпьеллык намуслы хезмәте өчен «8 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең химия һәм биология укытучысы (Чаллы шәһәре) **Савенко** Любовь Михайловна **Татарстан Республикасының «Фидакарь хезмәт өчен» медале** белән бүләкләнде.

***

Казан шәһәре Авиатөзелеш районының «60 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе директорының уку-укыту эше буенча урынбасары, башлангыч сыйныфлар укытучысы **Абдуллина** Лилия Рәфкать кызына, Казан шәһәре Вахитов районының «Инглиз теле тирәнтен өйрәнелә торган 39 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль автоном гомуми белем бирү учреждениесенең математика укытучысы **Габделхакова** Фәния Раббани кызына, Казан шәһәре Мәскәү районының «2 номерлы лицей-интернаты» муниципаль автоном гомуми белем бирү учреждениесенең физика укытучысы **Аслан** Османга, Казан шәһәре Авиатөзелеш районының «Аерым фәннәр тирәнтен өйрәнелә торган 62 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе директоры **Габдерәхимова** Татьяна Николаевнага, Казан шәһәре Яңа Савин районының «Татар телендә белем бирелә торган 155 номерлы гимназия» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең инглиз теле укытучысы **Гарипова** Наталья Игоревнага, Казан шәһәре Яңа Савин районының «Аерым фәннәр тирәнтен өйрәнелә торган 170 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең математика укытучысы **Гыйлалетдинова** Ләйлә Мохтар кызына, Казан шәһәре Яңа Савин районының «Россия Герое А.В. Козин исемендәге 7 номерлы гимназия» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең башлангыч сыйныфлар укытучысы **Колобова** Марина Владимировнага, Казан шәһәренең «Адымнар – белемгә һәм бердәмлеккә юл» күптелле белем бирү комплексы» дәүләт автоном гомуми белем бирү учреждениесенең инглиз теле укытучысы **Мөэминова** Илзирә Гарифулла кызына, Казан шәһәре Мәскәү районының «Г.Ибраһимов исемендәге 17 номерлы татар гимназиясе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең рус теле һәм әдәбияты укытучысы **Насыйбуллина** Люция Мөдәрис кызына, Казан шәһәре Идел буе районының «52 номерлы гимназия» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең биология укытучысы **Сәмигуллина** Эльза Илдар кызына, Казан шәһәре Мәскәү районының «94 номерлы гимназия» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең немец теле укытучысы **Самойлова** Елена Викторовнага, Казан шәһәре Вахитов районының «Г.Тукай исемендәге 1 номерлы татар гимназиясе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең инглиз теле укытучысы **Хәйсәрова** Чулпан Мөбин кызына, Казан шәһәре Идел буе районының «19 номерлы гимназия» муниципаль автоном гомуми белем бирү учреждениесенең математика укытучысы **Хәлиуллина** Ильмира Мингазиз кызына, Казан шәһәре Яңа Савин районының «Россия Герое М.Р. Әхмәтшин исемендәге аерым фәннәр тирәнтен өйрәнелә торган 113 номерлы урта гомуми белем бирү татар-рус мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең башлангыч сыйныфлар укытучысы **Чиганаева** Ольга Викторовнага, Казан шәһәре Идел буе районының «150 номерлы урта гомуми белем бирү рус-татар мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе директоры **Щербинина** Ольга Ивановнага, Татарстан Республикасы Баулы муниципаль районының «6 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең башлангыч сыйныфлар укытучысы **Веденеева** Ирина Михайловнага, Казан шәһәре Яңа Савин районының «11 номерлы балалар музыка мәктәбе» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесе директоры **Гургенидзе** Анжелла Әхмәт кызына, Татарстан Республикасы Минзәлә шәһәренең «1 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе директоры **Ильина** Ольга Владимировнага, Казан шәһәре Идел буе районының «139 номерлы гимназия – мәгариф үзәге» муниципаль автоном гомуми белем бирү учреждениесенең укытучысы-оештыручысы **Ионенкова** Ирина Геннадьевнага, Казан шәһәре Идел буе районының «100 номерлы урта гомуми белем бирү мәктәбе – мәгариф үзәге» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе директорының тәрбия эше буенча урынбасары **Корнеева** Наталья Ивановнага, «Минзәләнең ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган, сәламәтлеге ягыннан мөмкинлекләре чикле балалар өчен мәктәп-интернаты» дәүләт бюджет гомуми белем бирү учреждениесе тәрбиячесе **Соловьева** Елена Семеновнага, «Казан (Идел буе) федераль университеты» федераль дәүләт автоном югары белем бирү мәгариф учреждениесенең «IT-лицей» гомуми белем бирү мәктәп-интернаты махсуслаштырылган укыту фәнни үзәге укытучысы **Халикова** Фидалия Дамир кызына, Казан шәһәре Мәскәү районының «Балалар һәм яшүсмерләр туризмы һәм экскурсияләр йорты» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесенең өстәмә белем бирү педагогы **Чигарина** Татьяна Леонидовнага, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының «Пристань-Берсут төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенең биология һәм химия укытучысы **Шәйдуллин** Рөстәм Фатхрахман улына **«Татарстан Республикасының атказанган укытучысы»** дигән мактаулы исем бирелде.

КАЙГЫ УРТАКЛАШУ

Татарстан агросәнәгате комплексының ветераннар Советы Президиумы, «Татптицепром» берләшмәсе, «Юбилейный» кошчылык фабрикасында озак еллар баш бухгалтер вазыйфасында булган

Рифкать Исмәгыйл улы ВӘЛИЕВ

вафат булу сәбәпле, гаиләсенең, туганнарының, якыннарының авыр кайгысын уртаклаша.

Белдерү

Сафиной Алсу Азатовной – кадастровым инженером АО БТИ РТ (номер квалификационного аттестата кадастрового инженера 16-10-772, адрес: Республика Татарстан, г. Казань, ул. П.Коммуны, д. 8, 420030, lil_kalsyy@mail.ru, тел.: (843) 5575483, номер регистрации в государственном реестре лиц, осуществляемых кадастровую деятельность 33596) проводятся кадастровые работы в отношении земельного участка, расположенного по адресу: Российская Федерация, Республика Татарстан, Высокогорский муниципальный район, Высокогорское сельское поселение, тер. СНТ «Адонис», з/у 96 с кадастровым номером 16:16:082101:621.

Заказчиком кадастровых работ является Стрекалова Ольга Ивановна, контактная информация: Российская Федерация, Республика Татарстан, Высокогорский муниципальный район, Высокогорское сельское поселение, тер. СНТ «Адонис», з/у 96. Тел.: 5575483.

Собрание заинтересованных лиц по поводу согласования местоположения границ состоится по адресу: Республика Татарстан, г. Казань, ул. П.Коммуны, д. 8, АО БТИ РТ 7 ноября 2022 г. в 10.00 ч.

С проектом межевого плана можно ознакомиться по адресу: Республика Татарстан, г. Казань, ул. П.Коммуны, д. 8, АО БТИ РТ.

Требования о проведении согласования местоположения границ земельных участков на местности принимаются с 5 октября 2022 г. по 5 ноября 2022 г., обоснованные возражения о местоположении границ земельных участков после ознакомления с проектом межевого плана принимаются с 5 октября 2022 г. по 5 ноября 2022 г. по адресу: Республика Татарстан, г. Казань, ул. П.Коммуны, д. 8, АО БТИ РТ.

Смежные земельные участки, с правообладателями которых требуется согласовать местоположение границ: 16:16:082101:651 (Российская Федерация, Республика Татарстан, Высокогорский муниципальный район, Высокогорское сельское поселение, тер. СНТ «Адонис», з/у 95).

При проведении согласования местоположения границ при себе иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы о правах на земельный участок (часть 12 статьи 39, часть 2 статьи 40 Федерального закона от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О кадастровой деятельности»).

Кайсыгызның кулы җылы?

Меңе белән кайтсын!

Газетабыз оештырган хәйрия чарасының чираттагысы Балтач районының Иске Салавыч авылы мәдәният йортында үтте. Юл һәлакәтенә очрап, арка миенә зыян килгән, күп операцияләр кичереп, кабат тормышка кайту, аякка басу өчен үҗәтләнеп көрәшүче авылдашым Илназ Мәхмүтовка ярдәм йөзеннән оештырылган иде ул.

Моннан өч ел элек, тугызынчы сыйныфны тәмамлаган елның августында авариягә очраган Илназ турында без инде өч тапкыр яздык.

– Интернетта Илназ турындагы язманы укыганнар да, газетабызның якын дуслары Алсу һәм Азат Фазлыевлар аңа ярдәм йөзеннән хәйрия концерты үткәрергә теләп шалтыратты. Инде берничә ел Азат белән Алсу үзләренең концерт сезоннарын менә шушындый игелекле чара белән башлый. Газетабызның «Кайсыгызның кулы җылы?» рубрикасында дөнья күргән язмаларның геройларына беренче генә булышулары түгел, – ди әлеге игелекле чараның сәбәпчесе, каләмдәшем Гөлгенә Шиһапова. Сүз уңаеннан, Гөлгенәбез инде мондый күптөрле чаралар оештырып, күпләргә ярдәм кулы сузарга өлгергән кеше. Изге гамәлләрендә гаиләсенең һәрчак теләктәш булуы да аңа көч бирәдер. Балтачтагы чарага да гаиләләре белән кайтканнар иде. Аның мәрхәмәтлелек, башкалар язмышына битараф калмау хисләре белән тулы, уйсызларны да уйландыра торган чыгышын зал тын да алмый тыңлады.

Сүз дә юк, бу тынгысыз чорда концертка килүче булырмы икән дип шактый борчылдык. Урынсызга булып чыкты, шыгрым тулы булмаса да (чара шимбә көнне үткән булса, яшьләр күбрәк булыр иде), кеше шактый күп килгән иде.

– Без дә кичектерергә, күчерергә уйлаган идек, әмма иртәгә ни буласын беребез дә белми, Илназның дәвалануы да дөньялар үзгәргәнне көтеп тора алмый бит дип, тәвәккәлләргә булдык, – диде Азат.

Азат бу көнне моңлы тавышы белән генә түгел, гамьле сүзләре белән дә залдагылар күңелен яулагандыр. Кирәклесен генә, тамашачы күңеленә якынын зарыктырмый гына сөйләде дә, җырлады да җырлады Азат. Шулай ук алып баручы Илназ Миңнехановның матур юморын, яшәеш турындагы лирик шигырьләрен тыңлап кинәндек.

Күңел болай да мөлдерәмә булган яңгырлы көзге кичтә бу чара тормыш кадере турында төрле яклап уйландырды. Тормыш булгач, төрле хәлләр була: югалтулар да, аерылышулар да, сынаулар да. Аларга алмашка шатлыклы көннәр киләчәк, яхшыга өметләник – һәр чыгыш менә шушындый чиратлашкан хисләр белән тулы иде.

– Улыбыз аварияго очраганнан бирле шушы җирлектәге авылларда яшәүчеләр безгә бик күп ярдәм күрсәтте. Район башлыгы Рамил абый Нотфуллин, хуҗалык җитәкчесе Айнур, авыл җирлеге башлыгы Рәсимгә дә без бик рәхмәтле. Шушы кадәр кешеләр ярдәме белән (әле язмалар газетада басылып чыкканнан соң чит районнарда яшәүче бер белмәгән кешеләр дә ярдәм итте), тернәкләндерү үзәкләренә йөреп, урында гына ятып торучы улыбыз утыра, аннан басып тора башлады, хәзер инде йөреп китү өчен тырыша. Алга китеш бик зур. Барыгызга да бик зур рәхмәт. Бүген Кырымда тернәкләндерү үзәгендә булган Илназыбызга бу акча курсларын дәвам итү өчен бик кирәк иде, бу концерт бик вакытлы булды, – диде Илназның әтисе Илдар, күз яшьләрен чак-чак тыеп.

Тамаша ахырында сәхнәгә күтәрелгән авыл җирлеге башлыгы Рәсим Латыйпов та чыгышын авылдашларына рәхмәт сүзләре белән башлады. «Бу көннәрдә шактый игелекле гамәлләр кылдыгыз. Илназга даими ярдәм итүегез өчен дә, мобилизацияләнеп киткән якташларга ярдәм күрсәтүегез өчен дә зур рәхмәт. Санаулы көн эчендә 300 мең сум акча җыйналды, ярдәмебез иясләренә барып ирешге. Бу хәйрия концертын оештыруда башлап йөргән, хезмәтләре кергән һәммәгезгә зур рәхмәт! Кылган игелекләрегез үзегезгә меңе белән кайтсын!» – диде ул.

– Бу авыллар халкының бердәмлегенә, ярдәмчеллегенә сокландым, – дигән иде Гөлгенә үзенең чыгышында. – Без инде Илназга гел ярдәм итеп торабыз димәгәнсез, үзегезнең бөтен проблема-борчуларыгызны онытып, шушы концертка килгәнсез…

Ә мин исә авылдашларымның концерт азагында, аягүрә басып, шушы чараны оештыручыларны озаклап алкышлавына сокландым. Һәм горурландым. Беркем дә чыгып китәргә ашыкмады. Алып баручы егет, ярымшаярып: «Концерт бетте. Инде кайтсагыз да була!» – дигәннән соң гына таралыша башлады…

Гөлсинә ХӘБИБУЛЛИНА

АТНЫҢ ЯХШЫСЫ ТЕЗЕННӘН БИЛГЕЛЕ

«ТАТНЕФТЬ» АТЛАР АУКЦИОНЫ УЗДЫРДЫ

Җитез инглиз чабышкысы, данлыклы орлов юртагы, үзебезнең татар аты… «Татнефть»нең ат спорты объектларында нинди генә затлы токымнар юк. Аларны үрчетү, ярышларга әзерләү, балаларда ат спортына карата кызыксыну тәрбияләү – барысы да инде өч дистә елдан артык компаниянең мөһим бурычларыннан санала. Узган елдан бирле атлар аукционы да уздыра алар. Бу өлкәдә тагын ниләр эшләнә соң?

Файдалы эш

«Татнефть» компаниясе әлеге юнәлештә инде 90 нчы еллардан бирле эшли.

– Бүген «Татнефть» канаты астында биш ат үрчетү комплексы бар. Ат спорты – шактый чыгымлы, күп көч таләп итә торган өлкә ул. Шуңа да карамастан, безнең максат – Татарстанда ат спортын үстерү, популярлаштыру, әлеге өлкәдә алдынгы төбәк булу, – дип сөйләде компаниянең ат спорты үсеше буенча кураторы Гияз Идиятуллин «ВТ» хәбәрчесенә.

Татарга ат тәүге мәхәббәте кебек кадерле, дигән безнең халык. Атлар үзләре дә кадерләгәнне ярата. Шуңа күрә «Татнефть» компаниясе үз карамагындагы 300ләп баш атка иң яхшы шартлар булдырырга тырыша. Аларны тәрбияләүче белгечләр дә – иң яхшылары. Шуңа күрә чабышкыларның республикада һәм Россия күләмендә иң көчлеләр исемлегендә булуы бер дә гаҗәп түгел.

– Быел менә 30 август – Республика көнендә узган ярышларда «Татнефть» Татарстан Президентының махсус призын алды. Еш кына башка төбәкләргә китә иде ул приз, быел Татарстанда калды. Россия күләмендә дә рекорд куйган атларыбыз бар. Гомумән, бүген Татарстанда ат спорты начар хәлдә димәс идем. Киләчәктә үсәр өчен мөмкинлекләребез дә бар, – ди Гияз Идиятуллин.

Киләчәк димәктән, атларга карата кызыксыну-мәхәббәтне кече яшьтән үк тәрбияләргә кирәк, дип саный әңгәмәдәшебез. Компания карамагындагы 13 лагерьда да ат абзары бар. Җәй көне балалар понилар белән мәш килә.

– Балалар кечкенәдән үк атларны ешрак күрсен, алар белән аралашсын дип тырышабыз. Һәм бу үз нәтиҗәсен дә бирә. Бала лагерьдан кайта да әти-әнисеннән үзен ат-спорт мәктәбенә яздыртуларын сорый. Шул рәвешле, безнең киләчәк буын ат спортының матур, дәрәҗәле булуын күреп үсә, – ди куратор.

Тагын бер мөһим юнәлеш – мөмкинлекләре чикле балалар белән эшләү, ягъни иппотерапия. Реабилитациянең бу төре сәламәтлегендә тайпылышлары булган балаларга, беренчедән, физик яктан ярдәм итсә, икенчедән, рухи яктан файдалы. Шуңа да әти-әниләр балаларын иппотерапиягә бик теләп йөртә һәм чын мәгънәсендә файдасын күрә икән.

Затлы токымнар

Гияз Идиятуллиннан нинди токымлы атлар үрчетүләрен дә сораштык. Иң-иңнәрен җыярга өлгергәннәр икән. Әйтик, дөньяда иң җитез саналучы инглиз токымлы атлар. 1000 метрлы дистанцияне узу өчен бер минуттан кимрәк вакыт кирәк аларга. Татарстанда инглиз атлары өчен махсус ярышлар да уздырыла. Аннан соң, шулай ук дөнья күләмендә иң борынгыларның берсе булып саналучы гарәп токымлы атлар. Алар шулай ук тизлеге, чыдамлыгы белән аерылып тора. «Татнефть» атлары арасында юртаклар да бар. Рус юртагы, америка юртагы, француз юртагы, орлов юртагы шулай ук иң көчле, иң затлы токымнар булып санала.

– Һәм, әлбәттә, татар атлары. Алар да элек-электән үк бик көчле булган. Тик, кызганыч, төрле сәбәпләр аркасында күп елларга онытылган гына. 2018 елда, ниһаять, татар токымлы атларга патент алынды, бу исем рәсмиләштерелде. Бездә дә 20ләп татар аты бар. Ат татар халкының, культурасының аерылгысыз бер өлеше бит. Без моны яшь буынга да аңлатырга тырышабыз, – дип сөйләде Гияз Идиятуллин.

Сатулашмыйча булмый!

Узган ел «Татнефть» Нурлаттагы ат заводы базасында тәүге тапкыр атлар аукционы уздырды. Ул чакта иң кыйммәтле атны 440 мең сумга саткан булганнар. Атчылык белән шөгыльләнүчеләрнең кызыксынуы зур булгач, әлеге чара быел да узды. Аукционны без дә күреп кайттык.

– Гомумән, аукционны безнең атларны сатып алырга теләп мөрәҗәгать итүчеләр күп булгач уздырырга уйладык. Татарстанда моңа кадәр андый чараның узганы юк иде әле. Ә дөнья күләмендә карасак, атларны күбесенчә нәкъ аукционнарда саталар да инде. Алар бит сату-алу өчен генә түгел, теге яисә бу токымнарның абруен күтәрү өчен дә уздырыла. Аннан соң, бераз кереме дә кирәк бит, – ди Гияз Идиятуллин. – Әлегә без атларны артык кыйммәткә сатмыйбыз. Халыкны кызыксындырырга кирәк. Хәер, узган елны ук, «кызып китеп», бәяне ике мәртәбә күтәрүчеләр дә булды. Бу юлы андыйлар күбрәк тә әле.

«Татнефть» быелгы аукционда 37 баш ат тәкъдим итте. 3,5 сәгать дәвам иткән чарада шуларның 17сен саттылар. Араларында менге атлар да, юртаклар да бар. Кайберләрен алу өчен, ай-яй, озак сатулашты атчылар. «Юк инде, монысын мин алам!» – диешә-диешә, әледән-әле бәя күтәрделәр. Сүз уңаеннан, аукционга Татарстаннан гына түгел, Башкортстан, Оренбург, Чиләбедән дә килгәннәр иде. Аларга атлар белән алдан ук танышып чыгу мөмкинлеге бирелде. Бер үк атка берничә атчының күзе төшкән булса кирәк. Бәяләре икеләтә арткан атлар шактый булды. Ә иң кыйммәтле атны – америка юртагын 550 мең сумга сатып алдылар.

Илдар Мөхәммәтҗанов

Аукциондагы иң актив сатып алучы – Теләченең атаклы фермеры Сәгыйть Гыйниятуллин 16 атның 9ын алды!

– Бу чара турында ишеткәч, алдан әзерләндем. Оештыручылар бик тырышкан, атлар турында бөтен мәгълүматны да бирделәр, берни дә яшермәделәр. Тәкъдим ителгән атлары да бик яхшы иде. Һәм, гомумән, сатуны аукцион форматында уздырулары икеләтә кызык булды. Янында утыручы «алам» дигәндә, нигә әле мин алмаска тиеш, дип уйлыйсың. Һәм алып та куясың. Азарт, диләрме әле? Өстәвенә бәяләре дә яхшы иде, – дип сөйләде Сәгыйть әфәнде. – Хәзерге вакытта хуҗалыгыбызда 300ләп баш ат бар. Ике еллап инде ярышларда катнашмыйбыз, үрчетү һәм сату белән генә шөгыльләнәбез. Шуңа да яхшы токымлы атлар кирәк, аукционның уздырылуы әйбәт булды.

Насыйп булса, киләсе елга да килербез әле, диде ул. Чыннан да, ат үрчетү белән шөгыльләнүчеләр, үзебезчә әйтсәк, ат җене кагылганнар өчен менә дигән чара бит бу. Сатучылар өчен дә, алучылар өчен дә бәрәкәте булсын!

Лилия ГЫЙМАЗОВА

КҮПМЕ ТҮЗӘРГӘ БУЛА?

Спорт

«Рубин» рәттән икенче мәртәбә оттырды. Казан командасы үз кырында «Арсенал»га җиңелгәч, тамашачының да сабыры төкәнде. Алар баш тренерның китүен таләп итә.

Узган сезонда премьер-лигадан төшеп калган ике команда әлеге очрашу алдыннан беренче лиганың турнир таблицасында янәшә урнашты. Икесенең дә 19ар очкосы бар. Кыскасы, бу уенда җиңүнең кыйммәте бермә-бер артты. Әмма «Рубин»ның яңа капкачысы Александр Беленов әле беренче таймда ук ике туп керттерде. «Күпме түзәргә була? Туйдырдыгыз сез!» – Бу – «Ак барс Арена» стадионына җыелган халык кычкырган сүзләрнең иң йомшак тәрҗемәсе. Чынлыкта нинди сүзләр әйткәннәрен чамалау кыен түгел. Аннары халык: «Лёняны клубтан куыгыз!» – дип кычкыра башлады. Бу сүзләрне баш тренер Леонид Слуцкий да ишетте, әлбәттә. «Алар хаклы һәм мондый мөнәсәбәт белдерергә хокуклары бар. Нәрсә әйтәсең инде?» – диде ул матчтан соң. Икенче тайм уртасында аның командасы бер туп кертте, әмма шуннан артыгын булдыра алмадылар. «Һаман шул сүз инде: бер-берсенә охшамаган ике тайм уйнадык. Беренчесе турында әйтеп тә торасы түгел. Икенчесендә туп кертү мөмкинлеге күп иде, өстенлек безнең якта булды. Әмма бер генә туп кертә алдык», – диде Леонид Слуцкий.

Команданың төп уенчыларыннан берсе булган Илья Самошниковка да тигән тамашачы кычкырган сүзләр. «Фанатлар авыр вакытта да безгә ярдәм итәргә тиеш. Ә алар безгә, тренерга шундый сүзләр кычкырып утыра икән, мин моңа тискәре мөнәсәбәттә. Андый кешеләр белән сөйләшәсем дә килми хәтта», – диде ул. Моннан бер ай элек Мәскәүгә китеп, «Динамо» белән килешү төзи алмыйча кире кайткан яшь уенчыга мондый сүзләр белән шаярмаса, яхшырак була, әлбәттә. Хәзерге шартларда бигрәк тә. Футболчылар хезмәт хакы гына түгел, шомлы көннәрдә халыкның күңелен күрер өчен дә туп типсә, ике як өчен дә файдалы булачак. Алайса, көннәрдән бер көнне беренче лигадагы иң бай команданың уенын карарга стадионга бөтенләй килмәскә мөмкиннәр.

Киләсе матчта «Рубин» Россия Кубогы кысасында Ульянда җирле «Волга»га каршы уйный. Ә аннары Ерак Көнчыгышка юл тота. Безнекеләргә яхшы таныш Роман Шаронов җитәкчелегендәге «СКА-Хабаровск» командасының инде 9 матч дәвамында оттырганы юк.

rubin-kazan.ru

	Команда	уен	очко
1	Алания	12	25
2	Балтика	12	25
3	Арсенал	12	22
4	КАМАЗ	12	22
5	Енисей	12	20
6	Рубин	12	19
7	Волгарь	12	19
8	Динамо Мх	12	18
9	СКА-Хабаровск	12	17
10	Нефтехимик	12	15
11	Шинник	12	15
12	Кубань	12	14
13	Уфа	12	13
14	Акрон	12	11
15	Краснодар-2	12	11
16	Велес	12	10
17	Родина	12	8
18	Волга Ул	12	6

Баш мөхәррир –
САБИРОВА Гөлнара Ильяс кызы
Газетаны оештыручылар:
ТАТАРСТАН ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫ, МИНИСТРЛАР КАБИНЕТЫ,
РЕДАКЦИЯНЕҢ ХЕЗМӘТ КОЛЛЕКТИВЫ
Газета Татарстан Республикасы Информация һәм матбугат министрлыгында 1995 елның 21 июнендә теркәлгән.
Теркәү таныклыгының номеры – 430.
Газета матбугат чараларының үзәк каталогына кертелгән.
Тираж – 6715 данә
Гомуми тираж – 15318 данә
Газетага сертификат бирелде
Заказ 345

РЕДАКЦИЯ ҺӘМ НӘШЕР АДРЕСЫ
420097, Казан, Академия ур., 2 й.
«Ватаным Татарстан» газетасы редакциясе.
www.vatantat.ru
info@vatantat.ru, vatantat@list.ru, vtreklama@mail.ru
89179270040
Индекс П2409 (гадәти сан – атнага дүрт тапкыр чыга)
П2448 (гадәти сан, пенсионерлар өчен)
П2449 (гадәти сан, оешмалар өчен)
П2435 (җомга саны)

ТЕЛЕФОННАР
222-09-70 – кабул итү бүлмәсе
222-09-67 – баш мөхәррирнең беренче урынбасары
222-09-73, 222-09-69, 222-09-65 – баш мөхәррир урынбасарлары
222-09-68 – авыл хуҗалыгы, фән һәм мәгариф
222-09-67 – дин, сәламәтлек
222-09-64 – әдәбият, сайт
222-09-66 – сәясәт, тәрҗемә, оператор, хатлар һәм социаль мәсьәләләр
222-09-65 – реклама бүлеге
222-09-72 – бухгалтерия
222-09-73 – компьютер үзәге
221-18-99 – газета килмәсә яки соңарып килсә

Оригинал макет **Jahat™** программалар пакеты ярдәмендә әзерләнде. Мәкалә авторларының фикерләре редакция фикере белән туры килмәскә мөмкин. Хатлар, кульязмалар, рәсемнәр рецензияләнми һәм кире кайтарылмый.
R тамгасы куелган язмалар реклама буларак тәкъдим ителә.
N тамгасы куелган язмалар килешү нигезендә басыла.
Күчереп бастыру өчен редакциядән язмача рөхсәт алу шарт.
График буенча бу санга 20 сәгатьтә кул куелырга тиеш.
Кул куелды – 20 сәгатьтә.
Ваклап сату бәясе килешү буенча.
Газета «ТАТМЕДИА» АҖ филиалы «Идел-Пресс» полиграфия-нәшрият комплексында басылып чыкты **(420066, Казан шәһәре, Декабристлар ур., 2й.).**
16+